

GŁOS NARODU

WYD. PORANNE

PIĄTEK

6. GRUDNIA 1918.

NR. 276.—R. XXVI.

CENA NR. 1: W KRAKOWIE 30 h., Wydanie całodziennie na 50 h., Wydanie całodziennie 32 fen.

CENY OGŁOSZEN

Przedpłata wynosi:		W Krakowie		W Austro-Węgry i ziem. okup.		Za granicą, w Niemczech i ziem. okup.		Przedpłata za miesiąc dla Naczelniczego Urzędu	
Miesięcznie	K 8.—	K 7.50	K 8.—	K 10.—	K 11.—	K 12.—	K 13.—	K 14.—	K 15.—
Kwartalnie	K 27.—	K 22.50	K 27.—	K 30.—	K 33.—	K 36.—	K 39.—	K 42.—	K 45.—
Półrocznie	K 54.—	K 45.—	K 54.—	K 60.—	K 66.—	K 72.—	K 78.—	K 84.—	K 90.—
Rocznie	K 108.—	K 90.—	K 108.—	K 120.—	K 132.—	K 144.—	K 156.—	K 168.—	K 180.—

Redakcja i Administracja: KRAKÓW, UL. ŚW. KRZYŻA 11.—DRUKARNIA UL. ŚW. TOMASZA 35. Telefon Redakcji Nr. 190. — Telefon Administracji i Drukarni Nr. 334. — Listów uśrednionych opłaconych nie przyjmuje się. — Prosimy uprzejmie o adresowanie wszystkich listów dotyczących przedpłaty i ogłoszeń do administracji wydawnictwa.

Zwyczajne (na wiersz niep.) lub jego miejsce) K — 50
układ tabelaryczny . . . — 70
Nadzwyczajne (za wiersz niep.) . . . 2—
Nekrologi . . . 2—
Komunikaty (po kronice) . . . 3—
Paski (2 i 3 stronice) . . . 30—
1/2 Paski poprzeczne . . . 15—
Załączniki, prospekty itp. dla prenum.
miejscow. i zamiejsc. za 100 egz. . 2—

Stolica wobec rządu.

Warszawa, 2 grudnia.

I tak przeszła nam rocznica listopadowa na klęczeniu się i na wieceach. Poświęcić będzie trzeba kiedyś słów parę tej osobliwości, która wiceom warszawskim się nazywa, jej nastrojom dziwnym a domagającym się bez względu na partyę, jaka to święto inscenizuje, jej banalności oratorskiej, a przede wszystkim cierpliwości, z jaką słuchacze wytrzymują ciekawie strumyczki takiej lub innej retoryki i znużeni po sto razy, setny i pierwszy raz przychodzą z regularnością pociągu angielskiego. Nie o to jednak dzisiaj mi idzie. Rocznicą listopadową nie różniła się co do rozwieszenia od innych dni listopada. Rzecz w tem, że zamiast pamiętkę narodową obchodzić skupieniem sił, święciliśmy ją rozproszeniem, bo w ten dzień ostatecznie rozbiły się o upór frakcji rewolucyjnej P. P. S. i o jej żądze władzy rokowania z Wielkopolską o udział jej posłów w rządzie.

Tak jest. Wielkopolska nie uczestniczy do tej pory w rządzie Polski... zjednoczonej. Gdyby ktoś przed rokiem był powiedział, że Polska się zrobie i że w tej Polsce nie będzie miejsca dla Wielkopolski, ukamienowałby go może i ci nawet, którzy dzisiaj Wielkopolskę odrzucają. A jednak jest to rzeczywistość. Czy wszyscy zdają sobie sprawę z potworności tego faktu, czy wszyscy rozumieją, czego symbolem jest ten Poznańczyk, dopraszający się miejsca między ministrami państwa polskiego? Chyba nie wszyscy. Bo gdyby świadomość tego przekroczenia już była głębiej, to chyba rząd pana Moraczewskiego zostałby już zmieciony dawno oburzeniem powszechnym, wszyscy by publicznie protestowali przeciw jego uszeregowaniu.

Bo rząd ten — stwierdzamy to na koniec — nie ma nadziei nawet w Warszawie, żadnego punktu oparcia, jeżeli idzie o siłę moralną. Trzyma się tylko gwałtem.

A gorsze gwałty zapowiada od dłuższego czasu bliski rząd „Robotnik”, pismo, które powstało w ten sposób, że do lokalu „Głosu Polski” wpadła bojówka, zagrabiła maszynę, papier i lokal i zaczęła wydawać dziennik. Rząd na to pogwałcenie praw własności nie reagował i nie reaguje. Otóż „Robotnik” wzywa rząd od pewnego czasu, aby zastosował do niewygodnych pism i ludzi terror osobisty. Wzywania były otwarte, nieczem nie osłonięte. Zrazu brano je tylko za wybryki niepojętnej głupoty poszczególnych agitatorów, rychło jednak okazało się, że było to rzeczy przygotowywane — rodzaj ballons d'essai, aby wybać jak opinia wobec tych pogrodek się zachowa. Skoro spostrzeżono, iż nie reaguje nazbyt gwałtownie, przeszło do czynów. Następnym był zamach na posła Korfańskiego, dokonany przed cyrklem, gdy P. Korfany wychodził z wiecu rozbitego przez „bojówkę” P. P. S. Zamach spłazł, jak wiadomo, na niczem, towarzyszy, który go dokonał, został ciężko pobity, a nawet aresztowany, ale natychmiast go wypuszczono za interwencją innych wyższych rangą towarzyszy, zapewne komendantów czerwonej gwardii.

To był gwałt nieurzędowy. Urzędowy pojawił się w aresztowaniu p. Andrzeja Niemcewskiego. Publicysta ten, wydawca „Myśli niepodległej”, prowadził przeciw rządowi p. Moraczewskiego walkę zaciętą i zapalczywą swoich w bawelnie nie objawia. Jeżeli jednak go dopuszcza się przestępstwa, to należałoby go pociągnąć do odpowiedzialności karnej; rząd zaś systemem administracyjnym aresztował i. naraził się na kompromitację wprost niebawem. Oto p. Niemcewskiego nie udało się zaarrestować, bo tłum go odbił. I tak stało się, że ten, który miał być aresztowany, aby nie przemawiał na wiecu ogłoszonym pod hasłem „Pracy i chleba”, na wiecie się dostał, jeśli dalej na wolności i rząd nie na to poradzić nie może. Przeciw opinii powszechnej rządzić się nie da. Gdzie natrafia na opór moralny społeczeństwa, załamuje się gwałt i rozpada sam w sobie.

Tak stało się też z zawieszeniem dziennika „Wolność”. Pisemko to jest silnie antyrządowe. Wczorajszej nocy opieczowało je milicya na rozkaz rządu, który w swym programie na pierwszym miejscu postawił wolność słowa i zgromadzeń. Lokal opieczowano, pismo uziemiono, przestawiono. A w dwanaście godzin później rozłożył się po ulicach piskliwe wykrzyki kółporterów: „Wolność” — dodatek wieczorny.

Rzeczy takie rząd poprosi ośmieszają.

Ludziom tym, którzy dotychczas rządzili jakimiś „piątkami” czy „ósemkami” bojówek, wydaje się, że tak samo rządzić można Polskę.

Dodajmy do tego zupełną anarchię w administracji, brak kompletny ludzi na wybitniejsze stanowiska, konieczność obsadzania ministerstw polanalfabetami nieraz, a zrozumieć, czemu rząd ten jest anomalią i jako taki jest przez myślący ogół traktowany.

Z drugiej strony trzeba podnieść, że położenie p. Moraczewskiego jest tembardziej przykre, że musi on się obawiać obalenia przez te same tłumy, które rozagitował, a które teraz pociąga lewica P. P. S. i „Sojuszdemokracya Królestwa Polskiego i Litwy” oraz „Bund”. Są to organizacje już wybitnie bolszewickie. Gdyby im się jednak udało zamach, by ująć władzę w ręce, „rząd” bolszewicki, który byłby przewodem z żydów złożony, zamieniałaby tłumnie ze stroniem, rychłoby zniknął z powierzchni. Nie jego też dołania obawia się dotychczas autokraci, choć to głoszą obłudnie, motywując tem swoje pozostawanie przy władzy mimo powszechnej do siebie nienawiści, ale lekają się, że po oddaniu władzy w ręce bolszewików niebyłby już do niej nie powrócił. Żądza władzy i demoralizacja niespodziewanem jej posiadaniem — oto właściwe tło wszystkich działań dzisiejszego rządu.

ER.

Rzeczy polskie.

Nacjonalści żydowscy w Pilsudskiego.

Deputacya żydów — jak opiewa nadesłany pismem warszawskim komunikat syonistów — złożona z dr. Thoma z Krakowa, dr. Lesera i Grünhauma, zjawiała się u komendanta Pilsudskiego, przedstawiając mu położenie żydów w Galicji. Dr. Thon wyjaśniając swą neutralność żydów podczas zajęć lwowskich, domagał się dla uspokojenia ludności żydowskiej wydania enuncjacji. Komendant odpowiedział:

— Nie jestem autokratą i nie mogę wydawać odezw o charakterze politycznym inaczej, jak tylko na wniosek Rządu. Kwestya żydów dla jest zawiła i do zwolnienia konstytuancy rozstrzygać jej nie należy.

— Chyba pogromy nie należą do tych spraw — odrzekł p. Grünbaum. — Pod wrażeniem zajęć we Lwowie pisma żydowskie wyszły w czarnych obwódkach.

— Gdy nam w Galicji, wschodniej wieszali Polaków lub gdy obecnie Niemcy na Podlasiu dopuszczają się okrucieństw na ludność polską, dzienniki polskie w czarnych obwódkach nie wychodzą — odparł Pilsudski.

Delegacya upierała się przy żądaniu wydania enuncjacji.

Wiadomość z Warszawy.

W Warszawie utworzono polską agencję telegraficzną, w skróceniu oznaczana jako P. A. T. Biuro to ma charakter rządowy, ale i takie biura rządowe podawać zwykły wiadomości rzeczowe. Tymczasem P. A. T. tak swoje telegramy zaprawia — nastrojem, iż są one często nie do użytku, a nieraz wprost w błąd wprowadzają. Dość przeczytać telegram, który niedawno pomieszczył w „Głosie” w kronice jako — „opowieści” gdyż wprost wypaczał tok wydarzeń, obecnie znowu P. A. T. rozestawia wiadomość o przewiezieniu kapitana Zwiastowskiego z ramienia parwskiego Komitetu narodowego z dodatkami, jakoby kapitan Zwiastowski przyniósł wiadomość, iż koalicja nawiązuje urzędowo stosunki z rządem polskim, choć P. A. T. powinna wiedzieć, że jest to jeszcze — muzyka przyszłości. Powinna wiedzieć, choć podobno wolno P. A. T. telefonować tylko — z gabinetu premiera Moraczewskiego! A rząd ogłasza, iż jest zażnawiona wolność prasy. Na prywatną agencję telegraficzną nie chce rząd pozwolić.

Polacy w Cieszyźnie.

Wice polski w Cieszyźnie żądał odpowiedniego zastępstwa dla Polaków w radzie miejskiej, w której na 40 członków zasiada tylko jeden Polak. Żądano uznania rady przez 20 Polaków, a to w stosunku proporcjonalnym do liczby ludności polskiej Cieszyzny. Wice domagał się też ugnięcia szkół ludowej i wydziałowej, utrzymywanych przez Macierz cieszyńską i przeniesienia ich do budynków dawnych szkół niemieckich. Rada cieszyńska jednak nie chce zadość żądaniom uczni, nowołała 8 nowych członków, ale wyłącznie Niemców. Wywołało to oburzenie wśród ludności polskiej.

Akcya antypolska zagranicą.

Sztokholm 30 listopada.

Nieliczni żydzi szwedzcy urządzili tu hasłaśliwie reklamowany wiec antypolski z powodu zaburzeń w Galicji. Sala była przepelniona, przemówienia namienne i gwałtowne, oklaski rozlegały się co chwila. Podczas wiecu nadeszło kilka telegramów, które przydługawo odczytał, między innymi depesza z Wiednia, donosząca, iż komendant polski Przemysła przedłożył ludności miejscowej żydowskiej ultimatum zapłacenia 3 milionów koron pod groźbą, że inaczej żołnierze jego sami sumę tę odbiorą. Depesza wywołała okrzyki zgrozy. Natomiast przyjęło z entuzjazmem telegramy sympatyzujące z wiecem, od autora Per Hallströma, od p. Ellen Key, a przede wszystkim od Brandesa, który, ze smutkiem i bez nadziei skutku, zaczął się z „protestującymi przeciw pogromom w Polsce”.

Przydługawym wiecu był p. S. Charanowicz, kierownik żydowskiego biura prasowego i żydowskiej partii socjalistycznej Poole Zion, który w dłuższym przemówieniu przedstawił w strasznym świetle położenie żydów w nowopowstałej Polsce. Po nim przemawiał sekretarz Poole Zionu p. Locker, p. J. Schoehat, przewodnik straży żydowskiej w Palestynie i p. J. A. Czeckij, prezes komitetu skandynewskiego dla żydów. Wyraził wściekłość dla żydów polskich od żydów zamieszkujących w Szwecji wniósł na trybunę w niemieckim (!) języku redaktor Ernst Klein, współpracownik dziennika „Svenska Dagbladet” (syn rabina w Sztokholmie).

Rezolucya, która wieniedogłownie uchwalili, wrażliła „plomienisty protest wobec całego świata cywilizowanego przeciw epideemicznym pogromom i morderstwom, dokonywanym na żydach w Polsce, szczególnie w Galicji zachodniej, a które zdają się dążyć do wyniszczenia całej ludności żydowskiej”. Gwałtownie zastakowano zachowanie się polskich kół rządzących w sprawie żydowskiej a na koniec uchwalono domagać się, aby „narody i rządy bezwzględnie podjęły czynne kroki dla położenia kresu morderstwom i rabunkowi”.

Dodajmy do tego, że rabini sztokholmski, Dr. Ehrenpreis, przygotował w najbliższym czasie wydanie książki o Polsce (łatwo sobie je będzie wyobrazić), a będącymi mieli ulamkow, lecz wymowny obraz tego, jak żydzi pracują w Sztokholmie nad podkopaniem spraw polskiej zagranicą.

A. V.

Stosunek P. K. L. do rządu warszawskiego.

Jak już donosiliśmy, na ostatnich posiedzeniach plenarnych P. K. L. omawiano sprawę stosunku P. K. L. do rządu warszawskiego. Obecnie ustalono ten stosunek i ujęto go w następujące ramy:

Wytworzona w chwili przełomu z przedstawicieli społeczeństwa polskiego w Galicji P. K. L. ma być przejściowym, autonomicznym organem rządu warszawskiego na kraj Galicji i Lodomerję z W. Ks. Krakowskim i Śląskiem cieszyńskim. Dotychczasowe zarządzenia P. K. L. zatwierdza się.

Zadaniem P. K. L. jest: Przewodzenie likwidacji stosunków, wynikających z przynależności do b. państwa austriackiego, utrzymywanie w Galicji ludu i porządku prawnego oraz przygotowanie w porozumieniu z rządem zupełnego zespolenia z resztą ziem polskich pod jedną władzą rządu polskiego w Warszawie.

Akty likwidacji z dawnym państwem austriackim wykonuje P. K. L. samodzielnie wraz z zastępcą swym w Wiedniu p. Gałecim, który będzie mianowany przez rząd generalnym likwidatorem. Przy wykonaniu swych zadań zostawiona będzie P. K. L. władza wykonawcza i jej wykonanie. W sprawach zależnych od decyzji rządu w Warszawie P. K. L. i jej wydział są instancją pośrednią między rządem a władzami i urzędami w dawnym zaborze austriacko-węgierskim. Władzę ustawodawczą wykonuje P. K. L. tylko w razie koniecznej potrzeby na zeromoczeniu ogólnom członków, zaś władzę wykonawczą na zebraniu ogólnem prezydium i naczelników wydziałów, względnie ich zastępców. Uchwały P. K. L. o charakterze ustawodawczym wymaga do prawomocności zatwierdzenia odpowiednich ministerstw i naczelnika państwa. Nad działalnością poszczególnych wydziałów wykonuje kontrolę prezydium P. K. L., które w wypadkach wątpliwych odnosi się do odpowiedzialnego ministerstwa.

Nie wolno wydawać zarządzeń sprzecznych z zarządzeniami, wydanymi przez rząd, z mocą obowiązującą dla całego państwa. Wszystkie akty, pociągające za sobą stałe lub znaczne zobowiązania finansowe państwa polskiego wymagają do ważności zatwierdzenia ze strony kompetentnego ministerstwa.

Sprawy polityki zagranicznej i wojska wyłączone są z zakresu działalności P. K. L. Tak całe P. K. L. jak i jej poszczególne

wydziały mają obowiązek działać w możliwie najściślejszym porozumieniu z rządem, w działaniu tem ograniczając się do rzeczywiście niezbędnych zarządzeń, a kierować się stałe tendencją przygotowania jak najszybszego zespolenia z resztą ziem polskich.

Postanowienia te tracą moc obowiązującą na razie dnia 31 marca 1919.

Uchwały powyższe zostały przedłożone rządowi warszawskiemu.

Walki w Galicji wschodniej.

Przemysł. P. Ag. Tel. „Ziemia Przemyska” donosi, że Ukraińcy przez kilka godzin byli w posiadaniu Gródka Jagiellońskiego. Stało się to w sposób, że większa część wojsk polskich wyszła z Gródka celem oczyszczenia okolicy. Wtedy większa banda ukraińska podszła pod Gródek i zajęła miasto. Pociąg pancerny ze Lwowa oraz wojsko polskie odebrały miasto i odbity jeńców.

Most w Bratkowicach będzie naprawiony dnia 7 b.m., a most na Szkle, na linii Jarosław — Rawa Ruska dn. 9 b.m.

Nadeszła tu niesprawdzona wiadomość,

że większe sily konnicy ukraińskiej pojawiły się w okolicy Mościsk.

Dzisiaj przybył tu ze Lwowa generał Rozwadowski.

Wiedeń. (Telefonem). „Abend” donosi, że córka ruskiego posła Lewickiego przybyła dziś z Przemysła i opowiada, że komunikacya między Przemysłem a Lwowem została przerwana, gdyż miasto uległo zniszczeniu (!). Wielka armia ukraińska z liczną artylerią rozpoczęła od strony Dobromila marsz na Przemysł. W najbliższych dniach przyjdzie tam zapewne do poważnych walk.

Warszawa likwiduje sama.

Wiedeń. P. A. Tel. Ze strony powołanej informacya: Rząd polski w Warszawie zgłasza się do państw powstałych na gruzach dawnej Austrii objęcie praw rządowych nad Galicją wraz z Księstwem cieszyńskim, stoi na stanowisku, że tylko on może ważnie za stanowiska prawa międzynarodowego likwidować wszelkie prawa i zobowiązania wynikające z byłej przynależności Galicji z Księstwem Cieszyńskim do monarchii austro-węgierskiej oraz z czasowej okupacji części królestwa kongresowego przez monarchię austro-węgierską. Ponieważ od sposobu, w jaki likwidacya ta zostanie przeprowadzona, zawisze są korzyści lub zobowiązania państwa polskiego, idące w miliony, przeto rząd polski uważa za swój obowiązek, pozostawiając wszelkie inne względy na boku, powierzyć tę likwidację najtęższym siłom fachowym, obznajomionym z wewnętrznym ustrojem finansowym, administracyjnym i wojskowym dawnej monarchii austro-węgierskiej. Z tych powodów pomyślono drowi Leonowi Bilinskiemu jako niwytłpiwie najłepszemu znawcy stosunków finansowych, a w szczególności kwestii wspólnego długu oraz stosunków banku austro-węgierskiego i drowi Juliusowi Twardowskiemu, jako znawcy stosunków administracyjnych austriackich, utworzyć przy poselstwie polskim w Wiedniu komitet likwidacyjny, który wraz z istniejącą już tamże z ramienia rządu warszawskiego komisją wojskową przeprowadzi pomienioną likwidację w imieniu rządu polskiego. Rzeczą tych panów będzie przybrać sobie do pomocy wszelkie najtęższe polskie sily urzędnicze, które i tak już ofiarowały swoje usługi rządowi polskiemu i rzezeń objęto zostały. Dr. Bilinski odbył wczoraj konferencyę z dotychczasowym delegatem P. K. L. drem Gałecim w sprawie tegoż udziału w komitecie likwidacyjnym. Dr. Gałecki oświadczył w zasadzie gotowość, ale zastrzegł aprobatę ze strony P. K. L.

W sprawie oszczerstw żydowskich.

Wiedeń. (P. A. T.). Przedstawiciel poselstwa polskiego w Bernie dr. Zaleski otrzymał z Warszawy polecenie zawiadomienia państw koalicji, że rząd polski powitałby chętnie, gdyby którekolwiek z państw koalicji wysłało specjalną misję dla zapoznania się na miejscu ze stosunkami polsko-żydowskimi. Rząd polski uważa to za rzecz ważną, specjalnie także, aby misje te wyjechały także do tych miejscowości, gdzie żył żydowski zajął wobec Polaków stanowisko nieprzyjajne.

Prezydium Tymcz. Kom. rządzącego w Krakowie.

Wczoraj wieczorem przybyli do Krakowa członkowie prezydium Tymczasowego Komitetu rządzącego we Lwowie, pp. Dr. Adam, Dr. Dubanowicz, dyr. Głazewski i Hausner w celu przeprowadzenia konferencyi z prezydium P. K. L. Jak wiadomo chodzi tu o konieczne uregulowanie stosunków w kraju. Spodziewać się należy, że konferencya doprowadzi do jak

najbardziejego zosrodkowania władz krajowych we Lwowie. Na jedyną tą decyzję wyzেকে niecierpliwie całe społeczeństwo, nie znajdując żadnego usprawiedliwienia dotychczasowej odwilki.

„Bitwa” polsko-węgierska.

Z Munkacza na Węgrzech donoszą nam: Dnia 29 listopada zasedł na stacyi w Munkaczu fakt następujący: Na stacyę zajechał pociąg od strony Karpat, wiozący wojska węgierskie, rozbrojone na terytorium b. zab. austriackiego przez Ukrainców. Wkrótce potem nadszedł pociąg z Węgier, wiozący znowu wojska polskie z Węgier. Pociąg ten miał odejść do Galicji. Żołnierze w pociągu polskim byli również rozbrojeni i do tego w mniejszej liczbie. Węgry, dowiedziawszy się, że mają przed sobą Polaków zaczęli im wyzywać, że w Polsce ich ograbiono, zwalając ruskie „rewizye” na Polaków, poczem zaczęli się na naszych żołnierzy grabiaci im prowianty i skromną własność prywatną. Wywiązała się między rozbrojonymi walka na pięści. Węgry okradli Polaków z części zapasów i garderoby. Polacy siłą musieli odpierać napad.

Pominawszy kwestyę kultury madziarskiej, która wystąpiła w całej pełni, wnioskować można z zajścia w Munkaczu, że galicjacy Ukraincy dokonując kradzieży na obcych wojskach, występują wówczas incognito.

Od Preszburga do Ungwaru.

Wiedeń. (Telefonem). Z Budapesztu donoszą: Rząd francuski wezwał rząd węgierski aby opróżnił komitaty północno-węgierskie, gdzie obecnie toczą się walki z Czechami. Rząd węgierski nawinął w tej mierze rokowania z czechską nacelną władzą wojskową. W kwestyi linii demarkacyjnej poseł republiki czechosłowackiej Hodža oświadczył współpracownikowi „Az Est”, że co do ustalenia tej linii oczekuje wskazówek z Pragi. Teraz może tylko powiedzieć, że państwo nowe będzie sięgało od Preszburga do Ungwaru, na przestrzeni tej obejmującej administracyę Czecho-słowacki. Wyjtek stanowić będą tylko Koszyce, gdzie Węgry mają większość. Na ogół rozstrzygać będą nie granice komitatów, lecz stosunki etnograficzne.

Czesi, Węgry a Słowacy.

Budapeszt. B. kor. Cała prasa węgierska w tonie najgłębszego rozgoryczenia omawia żądanie koalicji, żeby rząd węgierski zarządził opróżnienie całych górnych Węgier. Dzienniki wszystkie dają wyraz zapałowi, że konferencya pokojowa obejdzie się z Węgrami sprawiedliwie. Praga. B. kor. Na posiedzeniu czechosłowackiej rady kobiet podano do wiadomości, że o gen. Foche przyszedł telegram, iż wojska czechosłowackie zostały uznane za część armii koalicji i ma obsadzić Słowację. Praga. B. kor. Czesko-słowackie blatu prasowe podaje następujący komunikat pre-

